

کزاری، میر جلال‌الدین، ۱۳۲۷ -
 آب و آیینده (جستارهایی در ادب و فرهنگ) / میر جلال‌الدین کزاری، -
 تبریز: آیدین، ۱۳۸۴
 ص ۲۲۴

ISBN: 964 - 5592 - 30 - 5 :
 Water & Mirror
 ۳۰۰۰۰ ریال

فهرست‌نویسی براساس اطلاعات فیبا.
 کتابخانه: ص. ۲۱۷ - ۳۱۹
 ۱. ادبیات فارسی - تاریخ و نقد. الف. عنوان.
 ۸۶۰ / ۹ PIR۳۳۷۴ / ۴۴۴
 کتابخانه ملی ایران
 ۸۸۳ - ۲۸۲۹

فهرست

۵ ..... در آمد

۷ ..... یادداشت آغازین

۹ ..... پیمان پیوند در شاهنامه

۲۳ ..... تاریخی شدن اسطوره و اسطوره‌های شدن تاریخ

۳۳ ..... قافیه در شاهنامه

۴۵ ..... اسطوره و هنر

۵۷ ..... «خودکامگی خاورانه» و فرمانروایی ایرانی

۶۷ ..... «همه نفس» یا «بچه نفس»؟

۸۱ ..... یا قوت آسمان

۸۷ ..... زنی و مادینگی در باور شمناسمی باستانی

۹۵ ..... کاکشتی در اسطوره‌های ایرانی

۱۰۷ ..... هندسه خیال در شمس حافظ (شمار و پیمان)

۱۱۵ ..... خود کم بین بر مثنی!

انتشارات آرچ

تبریز، خیابان شریعی شمالی، نرسیده به سینما ۲۹ بهمن
 تلفن: ۵۵۵۲۲۵۹ / ۵۵۳۰۵۲۳ فاکس: ۴۱۱۵۵۳

آب و آیینده

• چاپ اول ۱۳۸۴ تبریز • شمارگان ۲۰۰۰ نسخه
 • لیتوگرافی آرچیا • چاپ گیتی
 • قیمت ۳۰۰۰۰ ریال

شمارک ۰۵ - ۳۰ - ۵۵۹۲ - ۸۶۲ - ISBN 964-5592-30-5

درآمد

آب و آیین بهنای از فرهنگ و اندیشه و ادب ایرانی را دربرمی‌گیرد و در آن، زمینه‌های گوناگون از اسطوره‌شناسی و باورهای باستانی تا ادب کودکان برسیده و کاویده شده است. چرا پهلوانان بزرگ شاهنامه با زنان غیرایرانی از دواج می‌کنند و فرزندانى که از این ازدواجها پدید می‌آیند، به شیوه‌های ناهم‌آمیز از جهان می‌روند؟ اسطوره چگونه به تاریخ دگرگون می‌شود و تاریخ چه‌سان به اسطوره؟ اسطوره و هنر، چوئان درونی‌ترین و نهادین‌ترین آفرینشهای آدمی و چوئان فرزندان ناخودآگاهی، چه پیوندهایی با یکدیگر دارند و در چه ویژگی‌هایی از هم جدا می‌سیند؟ زنی و ماد پستی، در باورهای کهن ایرانی، چه کارکرد و معنایی نهادشناختی دارد؟ کاربرد و ساختار قابیه‌های شاهنامه چگونه است؟ آیا شاهنامه که بزرگترین شاهکار ادبی ایران است، شعر است یا نظم؟ شیوه فرماترانی در ایران باستان چگونه بوده است و آیا آنچه اروپاییان آن را «استیلا شرفی» می‌نامند در ایران نیز روانی داشته است؟ یا قوت آسمان چیست و «هندسه خیال» در شعر حافظ کدام است؟ آیا خاقانی، قصیده‌سرایی بزرگ ایران، به خودکم‌بینی دچار بوده است؟ ساختار اندیشه و جهان‌بینی خیام چیست؟ آیا ایرانیان کهن از کسویت زمین و گردش آن به دور خورشید آگاه بوده‌اند؟ پیوند «هفت پیکر» نظامی با هفت اختر چیست و راز زیبایی در غزلهای عماد نقیبه‌کرمانی کدام

۱۲۲	.....	خیام، فرزانه پرسشگر
۱۳۱	.....	نقطه ساکن نمای خاک
۱۳۷	.....	هفت پیکر و هفت اختر
۱۴۷	.....	آب و آیین
۱۶۱	.....	عیاران لوطی و لوطیان عیار
۱۶۹	.....	پیکره و پیام در ادبیات کودکان
۱۷۷	.....	داستان دل (نگاهی به سرگذشت سخن پارسی و دگرگونیهای آن)
۱۹۵	.....	سه گوش فرهنگی (دستی بر پیوندهای ایران و چین)
۲۰۳	.....	مفش زبان و ترجمه ادبی
۲۱۳	.....	پارسی و اسپانیایی
۲۲۹	.....	چاره چیست؟
۲۴۳	.....	پرسشهای در کوچه‌های کوچ
۲۴۹	.....	خیزون در گنجه (نقد و بررسی شیرین و فرهاد سلیمی جرونی)
۲۷۵	.....	باغ فردوس
۲۹۳	.....	پاسخی از سر تا چاهی
۳۰۷	.....	نمایه
۳۱۷	.....	کتابنامه

است و پیکره و پیام (= قالب و محتوا) در ادب کودکان چه ساختار و کارکردی دارد؟ سرگذشت سخن پارسی و دگرگونی‌ها و سبک‌های آن در درازنای زمان چگونه بوده است؟ مسگرشی فرهنگی که چین و ایران و روم می‌ساخته‌اند چیست؟ منش زبان کدام است و چرا و چگونه آن را در ترجمه اثر ادبی می‌باید لحاظ کرد؟ زبان پارسی و اسپانیایی چه پیوندها و جدایی‌هایی دارند و چرا بیگانگان زبان پارسی را می‌آموزند؟ برای روزآمد کردن در سبهای رشته زبان و ادب پارسی در دانشگاه‌ها چه می‌باید کرد؟ مهاجرت در مهاجران چه دگرگونی‌هایی منشی و فرهنگی، در کوتاه مدت و دراز مدت، پدید می‌آورد؟ آیا جغرافیا می‌تواند تاریخ را تغییر دهد؟

بررسی‌هایی از این گونه در آب و آینه، به فراخی و ژرفی، کاربده و پاسخ داده شده‌اند. آب و آینه به راستی گنگشتی است دلاویز و شورانگیز در فرهنگ و ادب ایران که چشم‌اندازهایی گونه‌گون از این ادب و فرهنگ را، در برابر خواننده سخن‌سنج و دل‌آگاه، می‌گشاید و می‌گسترند.

یادداشت آغازین

کتابی که فراوی خواننده گرامی است، چنگی است از چستارهایی که در میانه سالهای ۱۳۷۹ تا ۱۳۸۲ نوشته شده و در ماهنامه‌های دانشگاهی و فرهنگی و ادبی به چاپ رسیده است. اینک این چستارها، به تلاش ارزنده آقای بهاسپور، مدیر فرهیخته و فرهنگ‌دوست انتشارات آیدین، پیوسته و همیشه یکدیگر در پیکره کتابی با نام آب و آینه دیگران به چاپ می‌رسند. می‌سزد که از این مدیر هژیر و همکاران پر تلاش او در انتشارات آیدین، به ویژه دوست سخن‌ندان و سخن‌سنج پیداردل، آقای جمشید علیزاده که دیر زیاد و شادا به یکدلیگی، سپاس بگرام که در چاپ شایسته و پاکیزه این کتاب کوشیده‌اند و آن را بدین سان که هم‌اکنون فرایش شما خوانندگان گرامی است، در دسترس دوستداران ادب و اندیشه نهاده‌اند. از درگاه دادار، برای آنان کامگاری و بختیاری پایدار در گسترش فرهنگ و فرهیختگی خواستارم و امیدم آن دارم که آب و آینه خوانندگان را سودمند و دلپسند افتد و بدان‌گونه که ما ایرانیان در سامانه باورشناسی خویش برآنیم، این هر دو: آب و آینه، آنان را مایه روشن‌روزی و گلشن‌رویی باشد و بهانه خرمی و خجستگی، ابدون بادا

دکتر میرجلال‌الدین کزازی

خرداد ماه ۱۳۸۳